

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

УДК 657

І. А. Цюрко, к.е.н., доцент
кафедри бухгалтерського обліку
ХНЕУ ім. С. Кузнеця,
Україна

Проведення урядом пенсійної реформи, що викликала народне невдоволення пенсіонерів або працівників, що наближаються до виходу на заслужений відпочинок привертає увагу до альтернативних джерел здійснення пенсійних заощаджень та контролю операцій за їх збереженням. Недержавні пенсійні фонди (НПФ) і є цим альтернативним джерелом, що не втрачає своєї значимості у забезпеченні гідного життя на пенсії та пояснює актуальність висвітлення проблематики бухгалтерського обліку операцій у них з переходом на міжнародні стандарти фінансової звітності.

В світовій практиці пенсійні програми роботодавця можуть формуватися за пенсійними схемами з встановленими розмірами виплат (defined benefit - DB) і встановленими розмірами внесків (defined contribution - DC). Такий поділ пенсійних схем склався історично в країнах Західної Європи, США і Канаді та застосовується в Міжнародних стандартах фінансової звітності IAS 19 «Винагорода працівникам» і IAS 26 «Облік та звітність за пенсійними планами» [1, 2].

В національному Положенні (Стандарті) бухгалтерського обліку № 26 «Винагорода працівникам» [3] відображена класифікація пенсійних схем, що відповідає міжнародній, з тією різницею, що в національному законодавстві пенсійні схеми (програми) з встановленими розмірами виплат діють лише у солідарній системі, а пенсійні схеми (програми) із встановленими розмірами внесків мають використовуватися у пенсійних програмах роботодавців, що здійснюють внески на користь своїх працівників до недержавних пенсійних фондів.

У МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності) наводяться облікові політики, які, за висновком Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО), дають змогу скласти таку фінансову

звітність, яка міститиме доречну та достовірну інформацію про операції з пенсійними активами недержавних пенсійних фондів.

Облікова політика НПФ має містити певні елементи, що визначаються Радою НПФ.

Відповідно до МСФЗ до облікової політики НПФ можуть бути віднесені такі елементи [2]:

1. Організаційні положення, що включають:

загальні положення (мета, підстави та повноваження щодо внесення змін, відповідальність за дотримання вимог тощо);

робочий план рахунків (зі збереженням класів рахунків, затверджених Міністерством фінансів України, з додаванням субрахунків, що відобразатимуть особливості обліку НПФ).

порядок затвердження та визначення переліку форм фінансової звітності;

звітний період та порядок представлення проміжної фінансової звітності;

форма представлення грошових потоків від операційної діяльності у фінансовій звітності;

класифікація активів і зобов'язань.

2. Методичні положення мають містити:

1) Фінансові активи: класифікаційні групи фінансових активів (грошові кошти та їх еквіваленти, боргові цінні папери, інструменти капіталу, дебіторська заборгованість, інвестиційна нерухомість тощо); підходи до первісної оцінки та оцінки на дату звітності фінансових активів (за класифікаційними групами); визнання еквівалентів грошових коштів; застосовувані валютні курси, методика розрахунку середньозваженого курсу для валюти; застосовувані курси банківських металів, методика розрахунку середньозваженого курсу для банківських металів; відображення змін справедливої вартості фінансових активів; метод обліку звичайного придбання або продажу фінансових активів; методи оцінки справедливої вартості за відсутності активних ринків.

2) Фінансові зобов'язання: класифікаційні групи фінансових зобов'язань; підходи до первісної оцінки та оцінки на дату звітності фінансових зобов'язань.

3) Доходи та витрати: склад, класифікація, визнання і представлення доходів; склад, класифікація, визнання і представлення витрат.

За вимогами міжнародних стандартів бухгалтерського обліку пенсійні зобов'язання роботодавця, що бере участь у пенсійній схемі з визначеними виплатами відображуються у вигляді заборгованості в його балансі.

МСБО 26 не вимагає залучення актуаріїв, але дозволяє звертатися до них за консультаціями стосовно визначення розміру майбутніх виплат, якого можна досягти, базуючись на поточних внесках, змінних розмірах майбутніх внесків та доходів від інвестицій.

Таким чином, облікова політика НПФ має містити суттєві положення щодо визначення основних її елементів, забезпечуючи відповідність МСФЗ та не вступаючи у протиріччя з національними стандартами бухгалтерського обліку операцій у НПФ, що також дозволить покращити організацію обліку пенсійних активів та зобов'язань перед учасниками фондів.

Література

1. Ткач. А. Корпоративная пенсионная программа. Режим доступу: <http://www.pac.kiev.ua/files/fd-6-2005.pdf>

2. Рекомендації (інструктивні матеріали) щодо застосування МСФЗ для цілей ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності недержавними пенсійними фондами. Режим доступу: [http://nfp.gov.ua/files/рекомендації%20НПФ%20\(1\).pdf](http://nfp.gov.ua/files/рекомендації%20НПФ%20(1).pdf)

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» Режим доступу: http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/ps_bu26/